

современного производства.

Ключевые слова: современное производство, персонал, формы и методы обучения, психологические особенности.

Svetlana Zinchenko

**Psychological terms of teaching of adults
in the conditions of modern production**

Summary. In the article an author examines the problems of the vocational training of workers on a production, forms and methods of teaching of personnel. The special attention spares the psychological terms of teaching of adults in the conditions of modern production.

Key words: modern production, personnel, forms and teaching methods, psychological features.

УДК 377.1

Майя Кадемія,
м. Вінниця

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
НА БАЗІ СИТУАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ**

Постановка проблеми. Одним із найбільш важливих чинників прискорення науково – технічного прогресу, автоматизації та інтенсифікації виробництва, удосконалення управління є використання комп'ютерної техніки та інноваційних технологій. Процеси, які нині відбуваються в Україні, висувають перед системою освіти завдання вдосконалення підготовки педагогічних кадрів, навчально – виховного процесу та його методичного забезпечення.

Неперервне збільшення обсягу інформації, зміна знань, умінь і навичок, якими має володіти сучасний фахівець, спонукало до пошуків шляхів підготовки конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем професіоналізму та компетентності, який би був здатний швидко адаптуватися в умовах виробництва, самостійно здійснювати пошук розв'язків виникаючих проблем, самостійно вчитися.

Актуальність проблеми. Для прийняття швидких і ефективних рішень, оволодіння новими технологіями з мінімальними витратами часу на їх розв'язання у навчальних

зкладах нині створюється така підструктура, як ситуаційний центр (СЦ). Цей підрозділ дає можливість здійснювати моделювання будь-яких процесів, у тому числі, навчальних, швидке прийняття рішень, а також прогнозування результатів. Такі ситуаційні центри є на підприємствах, фірмах, а також у навчальних закладах, які займаються інноваційною діяльністю.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми організації ефективної навчально-методичної роботи, створенню відповідних структур у ПТНЗ приділяли увагу: О. Куклін, Л. Лук'янова, Л. Полак, Н. Ничкало, В. Радкевич, Л. Шевченко, О. Щербак та ін. У дослідженнях вищезазначених науковців був здійснений аналіз організації та ведення методичної роботи у ПТНЗ – колективної й індивідуальної, організації навчально-методичної роботи на базі навчально-тренувальних фірм, модельних центрів: з комерційної діяльності, інформаційних технологій та ін.

Розглядаючи організацію навчально-методичної роботи в училищі на базі ситуаційного центру, слід виділити його основні завдання, а саме: моніторинг навчального процесу даного закладу освіти; управління училищем, робота методичної ради на основі аналізу їхньої діяльності; моделювання наслідків управління, діяльності, здійснення навчально-методичної роботи на основі використання ІТ; експертна оцінка рішень, що приймаються; управління та здійснення методичної роботи відповідно до умов, що склалися; можливості прийому, збереження, відтворення та розповсюдження інформації, робота з цією інформацією.

Важливим для здійснення роботи СЦ є відповідне матеріально-технічне забезпечення. Пропонуємо розглянути основні елементи матеріально-технічного забезпечення СЦ:

1. Екран колективного використання, що дозволяє спілкуватися всім, хто навчається та працює в цьому центрі, на єдиній інформаційній основі. На такому екрані можна відтворити інформацію з багатьох вікон комп'ютера (інтерактивна дошка).

2. Засоби відеоконференцзв'язку, котрі передають зображення, звук телекомунікаційними мережами між відокремленими учасниками навчального процесу.

3. Високоякісні звукові системи, що включають спеціальні звукові конференцсистеми та забезпечують участь у сеансах зв'язку з іншими СЦ або навчально-методичними центрами.

4. Електронні засоби введення графічних даних.

Важливим аспектом в організації роботи СЦ є наочне та ефективне подання інформації, її обробка та представлення, можливості швидкого доступу до банків інформації та передавання необхідної інформації.

Робота ситуаційного центру навчального закладу дозволяє:

- ✓ підвищити ефективність навчального процесу, збільшити швидкість доступу до знань;
- ✓ підвищити рівень довіри тих, хто навчається в навчальному закладі;
- ✓ накопичити досвід швидкого вирішення проблем навчально-виховного процесу;
- ✓ підвищити якість навчально-методичного забезпечення ПТНЗ;
- ✓ розробити та впровадити інноваційні методики навчання, можливість їхньої інтеграції;
- ✓ вивчати інноваційні технології у виробничій та навчальній діяльності;
- ✓ залучити до роботи провідних фахівців певної галузі.

Необхідно враховувати той факт, що в більшості випадків СЦ у навчальних закладах самостійно не працюють, а здійснюють свою діяльність у поєднанні з роботою інших підструктур ПТНЗ.

Мета статті полягає у розгляді умов організації та здійснення навчання, підвищення кваліфікації та професійного консультування фахівців у СЦ на основі використання сучасних педагогічних технологій навчання та їхньої інтеграції з ІКТ.

Виклад основного матеріалу. Створення ситуаційних центрів відкриває можливість щодо якісного і швидкого підвищення кваліфікації фахівців на базі навчального закладу із можливостями залучення до співпраці провідних фахівців будь – якого напрямку незалежно від місця їхнього знаходження та часу.

Здійснення навчання та підвищення кваліфікації на базі СЦ вносить значні зміни в наявну освітню модель на підставі залучення та співпраці з наявними підструктурами навчального закладу на основі впровадження інформаційно – комунікаційних технологій, комунікативного спілкування, роботи в проектах та ін.

Методичною основою роботи ситуаційного центру навчального закладу є комунікативно-ситуативне моделювання, що відкриває можливість навчання через спілкування у комп'ютерній мережі. Головним при цьому є побудова навчання

через комунікативну організацію навчального процесу, що забезпечує можливість одержання фахових знань в ситуаціях спілкування, створення середовища, максимально наближеного до реального.

У більшості випадків навчання в ситуаційному центрі здійснюється в межах імітаційно-ігрової діяльності, що передбачає закріплення навчального матеріалу в моделюючих імітаційно-ігрових ситуаціях.

Загальнокомунікативні ігрові ситуації спрямовуються на відпрацювання вмінь та навичок професійної діяльності, орієнтування на поведінку і дії в різних практичних (виробничих) ситуаціях.

Навчальна діяльність у ситуаційному центрі орієнтується на активне і самостійне вирішення комунікативних завдань, на їх участь у різноманітних видах діяльності, максимально наближених до професійних ситуацій.

У навчанні на базі СЦ можна використовувати роботу в телекомунікаційних проектах. Так, з метою одержання навичок у пошуку роботи за фахом пропонується участь у телекомунікаційному проекті „Престижна робота: реалії та міфи”.

Беручи участь у такому проекті, його учасники вчаться:

- складати резюме;
- складати рекомендації з оформлення документів, підготовки до співбесіди з прийому на роботу, правил етикету;
- проводити соціологічні дослідження;
- брати участь у конкурсному відборі;
- проводити та брати участь у телеконференціях.

При цьому необхідно передбачити у СЦ повне матеріально-технічне забезпечення роботи у такому телекомунікаційному проекті: персональні комп'ютери, принтер, цифровий фотоапарат, відеокамера, засоби для зв'язку з Інтернет, Web-камеру, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка Smart board та відповідне програмне забезпечення.

Домінуючою в проекті є дослідницька та прикладна (практично - орієтована) діяльність. Головною проблемою розвитку телекомунікаційного навчання є створення нових методів і технологій навчання, що відповідають телекомунікаційному середовищу спілкування. В цьому середовищі відбувається не просто пасивне розуміння предметного змісту навчання. Таким

чином, створюється модель навчання, в якій [3, с. 48]:

- у центрі технології навчання – студент, учень;
- в основі навчальної діяльності – співпраця;
- активізація ролі студентів (учнів) у навчальному процесі;
- сутність технології – розвиток здібностей до самостійного навчання, комунікативного спілкування;
- задачі, що розв’язуються в мережі, здійснюють підтримку навчальної діяльності;
- забезпечення взаємодії та підтримки педагогів, обмін матеріалами, знахідками і т. ін.;
- забезпечення доступу всіх учасників навчально – виховального процесу до іноземних фондів;
- інформаційне забезпечення розв’язання задач управління.

З метою закріплення набутих знань та вмій у ситуаційному центрі використовуються тренінгові технології. Метою кожного з тренінгів є розвиток і формування певних якостей особистості, що підвищують здатність вирішувати різноманітні професійні питання, проблеми.

Досвід організації такої навчально-методичної роботи накопичений у Вінницькому міжрегіональному вищому професійному училищі, де методична робота реалізується у наступних підструктурах:

- ✓ навчально-методичний центр;
- ✓ ситуаційний центр;
- ✓ навчально-тренувальна фірма з підготовки фахівців комерційної діяльності;
- ✓ методичний центр інформаційних технологій;
- ✓ методичний центр ресторанного бізнесу;
- ✓ експериментальний педагогічний майданчик;
- ✓ центр з працевлаштування випускників „Кар’єра”;
- ✓ центр навчання дітей з вадами слуху „Надія”;
- ✓ методичні комісії;
- ✓ наукове товариство;
- ✓ центр з розробки та апробації державних стандартів;
- ✓ видавничий центр [1, с. 63].

З метою науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу розглянуті підструктури навчального закладу виконують конкретні завдання: підвищення кваліфікації педагогів; здійснення експериментальної роботи; розробка та впровадження

інноваційних технологій навчання; підвищення якості підготовки фахівців, реалізація задач інноваційної системи навчання, здійснення дистанційної освіти, електронного навчання, мобільного навчання, змішаного навчання, профільного навчання школярів, навчання дітей з вадами слуху та ін.

На базі діючого СЦ здійснюється розробка ситуаційної методики навчання, яку в педагогіці називають „кейс-метод”. Кейс-метод дозволяє активізувати: знання з відповідного курсу, практичний досвід тих, хто навчається, формувати навички висловлювати свої думки, ідеї, пропозиції, вміння висловлювати альтернативну точку зору, аргументувати її. За допомогою цього методу учні та слухачі мають можливість проявляти та вдосконалювати аналітичні, оцінні навички, навчатися працювати в команді, застосовувати на практиці вивчений теоретичний матеріал, набувати навичок комунікативного спілкування.

Використання такого методу дає можливість викладачеві спрямовувати дискусію в потрібному напрямі, виносити актуальні питання на розгляд, висувати пропозиції, знаходити оптимальні розв'язки.

Розробка кейсів та навчання за ними є складним завданням і потребує від викладача високого професіоналізму, педагогічної майстерності, що формується в педагогічних працівників СЦ та у відповідних підструктурах навчального закладу. Крім того, необхідно передбачити підготовку працівників для роботи в діючому СЦ: інженера програмно-технічного забезпечення, програмістів, фахівців з педагогічних програмних продуктів, аналізу ситуацій та прийняття рішень. Працівник СЦ повинен вміти працювати в команді. Відповідно до вищерозглянутого, зрозуміло, що працівники СЦ мають постійно вчитися, а тому необхідно передбачити всі можливості для їхнього навчання та діяльності. Зрозуміло, що неможливо передбачити такого викладача, який би міг повністю взяти на себе таку навчальну роботу, а тому слід залучати до роботи у СЦ викладачів з різних галузей знань для ведення дослідницької роботи та передбачити можливість здійснення неперервної освіти.

У СЦ використовуються електронні навчально-методичні комплекси з різних дисциплін, курсів, окремих розділів і тем. На їхній основі організується підвищення кваліфікації працівників СЦ. Така робота у більшості випадків може бути здійснена на

дистанційній основі, з використанням нових видів електронного та мобільного навчання (e-learning, m-learning або blended- learning) у мережевому співтоваристві. Члени такого співтовариства мають змогу здійснювати обмін інформацією, обговорювати статті, вносити доповнення, пояснення, корективи у власні роботи.

Створення середовища електронного навчання на базі СЦ дозволило кардинально змінити парадигму трансляції знань. Така модель орієнтована на принцип „вчитися завжди і всюди”, створюючи умови для реалізації принципів особистісно орієнтованого навчання. Завдяки прийнятій у 2008 р. в Україні програмі „1 учень: 1 комп'ютер” – ініціатива компанії Intel, навчання перетворюється в особистісно орієнтоване, а програмне забезпечення і технології – доступними у будь-який час, що відкриває нові можливості для навчання, дозволяючи досягти глибокого розуміння і засвоєння матеріалу, оскільки доступ до детальних відомостей за темою є майже миттєвим. Таким чином, на базі СЦ створюється можливість організації дослідницької діяльності, орієнтації на поглиблений пошук інформації, оцінювання надійності прийнятих рішень, вивчення та обговорення різноманітних ситуацій.

З 2006 р. за ініціативи компанії Intel у мережі Інтернет здійснюється проект Літопису.ру (www.letopisi.ru), який ґрунтується на технології Вікі-Вікі, що набула широкого поширення завдяки всесвітній енциклопедії Вікіпедія [2, с. 9].

Використання напрацьованого матеріалу, сервісів Web.2.0 у роботі СЦ дозволяє підняти процес колективного пізнання й навчання на більш високий рівень, а розроблена навчально-методична література – забезпечити якість навчання відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Нині інформаційне суспільство вступило в епоху соціальних мереж третього покоління, які стають робочим інструментом необхідним для здійснення діяльності. Соціальні мережі третього покоління – Web 3.0 стають ключовим елементом для подальшого навчання, розвитку співтовариств, інструментом для будь-якої діяльності.

Висновки. Використання ІКТ у навчально-методичній роботі сприяє створенню мережних співтовариств, їхній співпраці, обміну знаннями та інформацією. Створення співтовариств у мережі для педагогів дає можливість спілкуватися з учнями,

студентами, здійснювати консультування та імітацію різних ситуацій, дозволяє досягнути нових, нестандартних рішень та результатів.

Аспекти *подальших досліджень* полягають у розробці та впровадженні інноваційних інтерактивних технологій навчання, інформаційних технологій, соціальних сервісів Web 2.0; Web 3.0, відповідних методичних розробок для здійснення якісної підготовки та перепідготовки всіх бажаючих навчатися.

Тому нові педагогічні, інформаційно-комунікаційні технології, що нині впроваджуються в навчальний процес освітніх закладів розглядаються як необхідна умова інтелектуального творчого і морального розвитку особистості [4, с. 539].

Література

1. Гуревич Р.С. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Ю.В. Бадюк, Л.С. Шевченко. – Вінниця: ТОВ „Діло”, 2006. – 300 с.
2. Intel „Корпоративна соціальна відповідальність Intel”. – К: Б. в., 2008. – 11 с.
3. Кадемія М.Ю. Упровадження здобутків педагогічної науки в освітню практику / М.Ю. Кадемія. – Вінниця: ВМВПУ, 2008. – 125 с.
4. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер, О.В. Чалий / за ред. В.Г. Кременя, – К. : Наук. думка, 2003. – 853 с.

Майя Кадемія

Организация профессионального обучения на базе ситуативного центра

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы и условия организации учебной деятельности, повышения квалификации, консультирования специалистов на базе ситуативного центра на основе использования современных педагогических технологий обучения, а также их интеграции с ИКТ.

Ключевые слова: инновационные технологии, ситуативный центр, учебно-методическая работа, современные педагогические технологии обучения.

Organization training on the basis of situational Center

Summary. The article describes the issues and conditions of the organization of training activities, training, counseling professionals on the basis of situational center through the use of modern pedagogical technologies of teaching, as well as their integration with ICT.

Key words: innovation, situational center, educational and methodical work, modern educational technology training.

УДК 374.7:796.5

**Наталя Мартинова,
м. Київ**

РОЗВИТОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Стратегічною метою розвитку туристичної індустрії України є вихід її на світовий рівень туристичних послуг. Основними передумовами для цього, поряд зі збереженням унікального природного потенціалу та політичної і економічної стабільності, є забезпечення конкурентоздатності національного туристичного продукту як на державному рівні, так і на рівні окремих суб'єктів туристичної діяльності. Одним із головних чинників у формуванні високоякісного вітчизняного туристичного продукту виступає необхідний рівень кваліфікації усіх працівників туристичного бізнесу.

Кризові явища, що спостерігаються в економіці останнім часом, у тому числі й у сфері туризму, лише загострили проблему забезпеченості галузі висококваліфікованими кадрами. Ринок праці продовжує поповнюватися молодими фахівцями з туризму з низьким рівнем підготовки, що негативно впливає на привабливість туристичних послуг, сприяє виникненню численних конфліктів зі споживачами. Лідери недержавних організацій у сфері туризму, власники провідних туристичних компаній, усвідомлюючи роль інвестиції у власний персонал, намагаються долати кадрові перешкоди та запроваджують альтернативні шляхи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з туризму. Таким чином, набуває особливої значущості освіта дорослих для вітчизняної туристичної індустрії.